

Provinsje Fryslân
T.a.v. het college van Gedeputeerde Staten
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

uw brief	ons nummer	datum	verzonden
	371102	21 april 2026	
onderwerp	in behandeling bij	telefoonnummer	bijlagen
Zienswijze Provinciale Omgevingsvisie	S.K. Brandsma	0517-492222	1

Geacht college,

Wij hebben kennis genomen van de concept Provinciale Omgevingsvisie die recent ter inzage heeft gelegen. De timing van deze periode in relatie tot de gemeenteraadsverkiezingen - en de daaropvolgende bestuurswisseling en inwerkperiode van de raad - is ronduit ongelukkig. Desondanks is het ons gelukt om tot een zienswijze te komen. Echter, als het nieuwe college en raad, na vaststelling van het raadsprogramma aanleiding zien tot het indienen van aanvullende zienswijzen, zullen wij die alsnog opnieuw indienen. Wij rekenen erop dat u deze zienswijzen dan mee zult laten wegen in de finale besluitvorming over de POVI.

Met deze brief geven wij onze zienswijze op de ontwerp-POVI. Wij doen dit in het belang van een zorgvuldig afgewogen, toekomstbestendige ruimtelijke koers voor de provincie. De drie hoofdpunten van onze zienswijze zijn:

1. Een krachtige stimulans en ondersteuning vanuit de provincie voor de ontwikkeling van het Friese havennetwerk, met Harlingen als zeehaven;
2. Ruimte en steun voor de verstedelijking in de vorm van een stevige en heldere invulling van de status en betekenis van regiostad;
3. Ruimte en steun voor onze claim om, samen met Franeker, zelf het voortouw te nemen in de uitwerking van het uitnodigingsgebied rond beide steden.

In lijn met de POVI komen wij in ons gemeentelijk Toekomstbeeld 2050 en onze Omgevingsvisie tot een nadere uitwerking deze hoofdpunten.

Het belang van een gedifferentieerde stedelijke structuur

Wij ondersteunen de keuze voor een stedelijke structuur met een onderscheid tussen het stedelijk netwerk, regiosteden, regiokernen en dorpen. Dit maakt het mogelijk om scherpere ruimtelijke keuzes te maken met betrekking tot verstedelijking enerzijds en water, landbouw en natuur anderzijds. Tegelijkertijd draagt dit bij aan voldoende "massa" in een beperkt aantal kernen om een provincie-breed robuust voorzieningenaanbod te behouden en te versterken.

Postbus 10.000, 8860 HA Harlingen
Voorstraat 35, 8861 BD Harlingen
T 0517 492 222
E info@harlingen.nl

We geloven erin dat Friesland een sterk stedelijk cluster moet hebben als economische motor en vestigingsgebied voor cruciale voorzieningen. De netwerkgedachte vanuit de F4 draagt daar zeker aan bij. Echter, we zien ook (soms) sterkere en bovendien reeds bestaande netwerken en verbindingen buiten het FSN die op gelijkwaardig niveau bijdragen aan het verstedelijkingsvraagstuk in onze provincie. Sterker nog, deze bestaande netwerken en verbindingen buiten het FSN zijn wat ons betreft onmisbare bouwstenen voor een optimaal provinciaal stedelijk netwerk. Harlingen heeft hierin een sterke positie met snelwegverbindingen met de rest van Fryslân en Noord-Holland, als hub functie voor de Waddeneilanden, de enige zeehaven van Fryslân, de aanwezige bovenregionale industrie en bedrijvigheid en als cruciale schakel in de North Sea Baltic Corridor en als poort naar het Friese binnenhavennetwerk.

Harlingen als regiostad

In onze eerder ingediende zienswijze op de concept Nota Ruimte hebben wij onze rol en visie al uitgebreid toegelicht. Deze zienswijze voegen wij opnieuw als bijlage toe. Wij zien de ontwerp-POVI als een belangrijke vervolgstap om deze positie verder te concretiseren. Onze ambitie is om op deze bestaande netwerken stevig in te zetten om nieuwe inwoners, bedrijven en bezoekers aan te trekken om tot een schaa sprong te komen die past bij de ruimtelijke opgaven in onze provincie én bij onze eigen gemeentelijke ambities. Wij kunnen daarom niet instemmen met de zin in 3.3. *‘Daarnaast vullen de regiosteden Harlingen en Dokkum en de regiokernen een cruciale werkgelegenheids- en verzorgingsrol voor hun omgeving’*. Deze zin impliceert dat de strategische ambities en de mogelijkheden van de regiosteden en de regiokernen op een gelijk niveau worden geschaard. Wij zijn van mening dat hiermee de strategische positie en de mogelijkheden van Harlingen onvoldoende op waarde wordt gezet. Zeker in het licht van de opgaven die de provincie ons in de POVI toedicht.

Wij verzoeken de tekst in 3.3. als volgt aan te passen:

“Het Fries Stedelijk Netwerk vormt de stedelijke hoofdstructuur van de provincie. Het biedt een breed scala aan stedelijke voorzieningen en bedrijvigheid waar iedereen in Fryslân van profiteert. De stedelijke dynamiek zorgt voor gevarieerde en stuwende werkgelegenheid, innovatie en kennisontwikkeling. De regiosteden Harlingen en Dokkum vervullen hierbij ook een cruciale werkgelegenheids- en verzorgingsrol voor de omgeving. Daar waar dit feitelijk al aan de orde is of vanuit de landelijke en provinciale opgaven noodzakelijk is – kunnen bepaalde sectoren in de regiosteden ook bijdragen aan de ambities op het niveau van het Fries stedelijk netwerk. Complementair vormen de regiokernen en de dorpen met hun unieke kwaliteiten het maatschappelijke en culturele weefsel van het platteland.”

Aanvullend hierop vragen wij u om niet alleen te sturen op rol en positie van afzonderlijke kernen, maar ook bestaande stedelijke agglomeraties te betrekken en hier uitspraken over te doen. Zo profiteren Franeker en Harlingen van elkaars nabijheid en kan er in zekere zin uitgegaan worden van een agglomeratiekracht van deze twee steden die benoemd dient te

worden. Wij vragen u daarom om de relatie en mogelijke agglomeratievoordelen van Franeker en Harlingen te beschrijven en hier bij voorkeur uitspraken over te doen. Dit ook met het oog op de “uitnodigingszone” waar zowel Franeker als Harlingen deel van uitmaken.

Ambitie en bijdrage aan provinciale en nationale opgaven

De gemeente Harlingen wil actief bijdragen aan de ruimtelijke transitie van het Rijk en tegelijkertijd de vitaliteit van de regio versterken. Daarbij geloven wij in een sterk Fries stedelijk cluster als economische motor én vestigingsplaats voor cruciale voorzieningen binnen een goed ontsloten netwerk.

Tegelijkertijd benadrukken we dat er naast het Fries Stedelijk Netwerk ook bestaande netwerken en verbindingen zijn – onder meer via spoor, weg, water en energie infrastructuur die van grote betekenis zijn voor de provinciale verstedelijkingsstrategie, maar die in tegenstelling tot het Fries Stedelijk Netwerk minder expliciet worden beschreven. Harlingen is multimodaal goed verbonden met het Fries Stedelijk Netwerk (met name Leeuwarden), en op onderdelen zelfs beter dan delen van het FSN onderling. Wat ons in dat licht opvalt, is dat de N31/A31 (Afsluitdijk-Leeuwarden en Afsluitdijk-Drachten), een cruciale economische as, niet als zodanig is opgenomen op de mobiliteitskaart (pag. 10). Deze route ontsluit het achterland richting haven én verbindt meerdere steden en economische clusters binnen én buiten Fryslân. Wij verzoeken u deze as op de mobiliteitskaart op te nemen.

Benut bestaand stedelijk potentieel en voorkom remming door lange-termijnprojecten

Wij begrijpen dat discussies over de Lelylijn invloed hebben op provinciale keuzes, maar zijn van mening dat lange-termijnontwikkelingen niet ten koste mogen gaan van het benutten van bestaande stedelijke potentie. In Harlingen zijn meerdere omvangrijke binnenstedelijke ontwikkellocaties beschikbaar die een bijdrage kunnen leveren aan de provinciale woningbouwopgave.

Een te eenzijdige focus op mogelijke toekomstige infrastructuur kan leiden tot onnodige beperkingen op het benutten van bestaande kansen. Daarmee komt het uitgangspunt van “zuinig ruimtegebruik” onder druk te staan. Voor Harlingen geldt bovendien dat onze woningbouwlocaties zijn gelegen in de nabijheid van bestaande treinstations.

Daarom verzoeken wij u wij:

1. Een standpunt in te nemen over het uitbreiden van de spoorcapaciteit Harlingen–Leeuwarden (richting 4x/uur). Hierbij vragen wij u ook om te borgen dat het vraagstuk Lelylijn niet leidt tot uitstel van benodigde verbeteringen op bestaande lijnen. Veranker verder Harlingen als Waddenhub (spoor–veerverbinding–bus–fiets).
2. De potentie van de Harlinger binnenstedelijke ontwikkellocaties steviger neer te zetten. Deze potentie is veel meer dan nu in de ontwerp povi gesuggereerd lijkt te worden met de zin ‘Woningbouw in Harlingen en Franeker vindt met name plaats op binnenstedelijke locaties zoals het voormalige Spaansenterrein (Harlingen)....etc. Bovendien is de Spaansenlocatie al in ontwikkeling. Wij verzoeken u deze zin als volgt aan te passen:

Harlingen beschikt over veel (potentiële) binnenstedelijke locaties waar woningbouw mogelijk is. De binnenstedelijke locatie Spaansen waar 300 woningen worden ontwikkeld, is daar één van.

Landbouw, transities en de landbouwhoofdstructuur

Hoewel het landbouwareaal in de gemeente Harlingen relatief beperkt is, hechten wij grote waarde aan voedselzekerheid en een gezonde agrarische sector. Tegelijkertijd zijn er grote ruimtelijke opgaven op het gebied van water, bodem, ecologie, energie en mobiliteit die onvermijdelijk claims leggen op het landelijk gebied.

Tegen die achtergrond komt de introductie van een landbouwhoofdstructuur ons te resoluut over. Omdat het bijbehorende afwegingskader nog niet voldoende is uitgewerkt, is het voor ons onmogelijk om hiervan de ruimtelijke en economische consequenties te kunnen overzien. Het risico is aanwezig dat deze structuur te weinig ruimte en flexibiliteit overlaat om daadwerkelijk meervoudig ruimtegebruik te bereiken, zoals combinaties van natuur en water inclusieve landbouw én voor stedelijke ontwikkelingen daar waar dit maatschappelijk noodzakelijk is, zoals bijvoorbeeld in de uitnodigingszones. Wat ons betreft kan de keuze voor een landbouwhoofdstructuur niet los worden gezien van de inrichting van het afwegingskader. Wij verzoeken u met klem het afwegingskader in de POVI meer invulling te geven, zodat partijen de consequenties en de kansen en bedreigingen hiervan goed in beeld hebben en daarover vervolgens een afgewogen standpunt kunnen innemen.

Uitnodigingszones: behoefte aan duidelijkheid en integraliteit

In de ontwerp-POVI spelen uitnodigingszones een belangrijke rol. Juist in deze gebieden is helderheid nodig over de verhouding tussen landbouw en verstedelijking. In de aan te wijzen uitnodigingszone komen belangen op het gebied van landbouw, natuur, economie, energie én ruimtelijke kwaliteit in een relatief klein gebied bij elkaar. Voor de gemeente Harlingen is het van belang dat vroegtijdige betrokkenheid wordt gegarandeerd om zodoende vroegtijdig inbreng en inspraak te kunnen leveren over alle aspecten die bij dit proces horen, zoals het te doorlopen proces, de rolverdeling, participatie, de gewenste doelen en opgaven en randvoorwaarden voor ontwikkeling.

In het kader van de omgevingsvisie die in wording is, geven wij op dit moment richting aan hoe wij het begrip uitnodigingszone vorm zullen geven. Wij zullen dit doen met het oog op de hiervoor genoemde “cruciale economische as” en de relatie die Franeker en Harlingen onderling, maar ook samen ten opzichte van deze economische as hebben. Onze standpunten m.b.t. het begrip uitnodigingszone zullen wij bij de verdere gezamenlijke uitwerking als vetrekpunt hanteren.

Grootschalige bedrijvigheid (> 3 ha) en marktrealiteit

In de uitnodigingszones worden verschillende functies geprojecteerd, waaronder grootschalige bedrijvigheid (> 3 ha). Voor Harlingen geldt echter dat de marktbehoefte in dit

segment niet aansluit op de fysieke en economische vestigingsvoorwaarden die wij bieden (watergebonden, maritieme ketens, agrifood-logistiek, spoorontsluiting).

Wij verzoeken u om deze koppeling nader te onderbouwen of te heroverwegen en hierbij rekening te houden met onze unieke vestigingsvoorwaarden.

Daarnaast merken wij op dat op pagina 134 in de ontwerpvisie wordt gesproken over “Oosterpoort”, waar dit Oostpoort moet zijn

Zeehaven Harlingen en bovenregionale logistieke en economische functie

Harlingen is de enige zeehaven van Fryslân en vervult daarmee een bovenregionale, zelfs nationale functie. De relatie met en het cruciale belang voor het Friese binnenhavennetwerk vinden we in uw visie onvoldoende belicht. Wij verzoeken u om in de definitieve POVI nadrukkelijker de relatie te leggen tussen de zeehaven en het Friese havennetwerk tegelijkertijd rekening te houden met de ontwikkelmogelijkheden voor de binnenvaart als gevolg van de toekomstige aanpassing van de sluizen bij Kornwerderzand. De haven speelt namelijk een sleutelrol in energie- en grondstoffenlogistiek, circulaire economie, waterveiligheid en mobiliteit.

Onze samenwerking met provincie en Wetterskip binnen het Programma Harlingen – dijk, stad en wad onderstreept dit. Het is terecht dat de ontwerpvisie de zee- en binnenvaartverbindingen benoemt; dit helpt om de samenwerking op projectniveau verder te versterken. Wij vragen u om de koppelkansen die voortkomen uit onze jarenlange samenwerking en aan onze wederzijdse beleidsdoelstellingen tegemoetkomen expliciet te benoemen (verbeteren bereikbaarheid zeehaven vanaf zee en verbinding via zeesluizen naar Van Harinxmakanaal).

Ruimtelijke kwaliteit als randvoorwaarde

Wij onderschrijven het uitgangspunt dat ruimtelijke kwaliteit of omgevingskwaliteit centraal worden gesteld als ontwerpprincipe. Verleden, heden en toekomst worden op samenhangende wijze verbonden. Dit betekent dat landschap en erfgoed vanaf het begin aandacht krijgen in de planvorming rond ruimtelijke opgaven.

Harlingen is trots op haar monumentale binnenstad, unieke ligging aan UNESCO-Werelderfgoed en rijke cultuurlandschappen. De rol die de provincie hierin kan pakken en de manieren die zij zich hierbij voorstelt helpen ons bij het behouden en versterken van onze waarden.

Tot slot

De gemeente Harlingen neemt graag verantwoordelijkheid voor de opgaven die voor ons liggen. Wij zien de ontwerp-POVI als een belangrijke stap richting een toekomstbestendig Fryslân. Tegelijkertijd vragen wij u om bovengenoemde punten te beantwoorden en mee te nemen in de definitieve versie van de Omgevingsvisie.

Wij zien uit naar de verdere samenwerking aan de verstedelijkings- en kernenstrategie en blijven beschikbaar voor nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de gemeente Harlingen,

S.C. van Gent
Secretaris

C.M. Sjerps
Burgemeester